

JEŠU BEN PANDIRA - PRIPRAVOVATEL POROZUMENÍ KRISTOVU IMPULSU

KARMA JAKO NÁPLŇ ŽIVOTA (první přednáška)

Jestliže v duchovní vědě pozorujeme mimo náš fyzický svět ještě jiné nadmyslové světy a řekneme, že člověk má vztah nejen k tomuto fyzickému světu, ale také k nadmyslovým světům, potom se může vynořit otázka: Co najdeme v lidské duši, dříve než dosáhneme jasnozřivých vloh, co je nadmyslové, co nám poukazuje na to, že člověk je ve spojení s nadmyslovými světy? Jinými slovy: Může také obyčejný člověk prožívat něco, co souvisí s vyššími světy? Odpovědi na tuto otázku bude v podstatě věnována jak naše dnešní, tak také zítřejší úvaha.

Pozorujeme-li lidský duševní život, zřetelně se dělí na tři části, které jsou v jistém vztahu navzájem nezávislé, avšak přece jsou zase v úzkém spojení.

To první, co před nás předstupuje, když se sami pozorujeme jako duše, je náš život představ, který v určitém vztahu také zahrnuje naše myšlení, naše vzpomínání. Vzpomínka a myšlenky nejsou nic fyzického; patří k neviditelnému, k nadmyslovým světům. Ve svém životě myšlenek má člověk odkaz na vyšší světy. Čím je tento život představ, o tom si může každý utvořit představu následovně: Přinesme mu nějaký předmět, který pozoruje. Potom se otočí. Na předmět hned nezapomněl, ale uchovává si z něho obraz, který v něm žije. Tak máme kolem sebe představy o světě a můžeme, mluvíme-li o životě představ, mluvit o jedné části našeho života.

Druhou část našeho duševního života můžeme vnímat, jestliže se zeptáme: Nemáme vůči věcem a také vůči bytostem ještě něco jiného v duši než pouze své představy? Ano, máme ještě něco jiného. Je to něco, čemu říkáme pocity lásky a nenávisť, co ve svém myšlení nazýváme sympatií a antipatií. Shledáme něco pěkným, jiné ošklivým, milujeme jedno, jiné třeba nenávidíme; shledáme něco dobrým, jiné zlým. Chceme-li shrnout, co zde vystupuje v naší duši, můžeme mluvit o citových hnutích. Citový život je něco zcela jiného než život představ. V citovém životě máme mnohem intimnější odkaz na neviditelné než u života představ. Je to druhý článek našeho duševního organismu, citová hnutí. Tak bychom měli dva duševní články, náš život představ a život citových hnutí.

Třetí článek pozorujeme, když si řekneme, že nějakou věc shledáme nejen krásnou nebo ošklivou, nýbrž cítíme nutkání to či ono udělat; máme impuls k jednání. Když něco podnikneme, vykonáme větší čin. Nebo také jen když uchopíme nějaký předmět, potom vždy musí být v naší duši impuls, který nás k

tomu přiměje. Tyto impulsy se postupně také mění ve zvyky a nemusíme u všeho, co konáme, používat své impulsy. Když například jdeme ven a rozhodli jsme se jít na nádraží, potom se rozhodneme udělat první, druhý třetí krok; prostě jdeme na nádraží. Základem toho všeho je třetí článek našeho duševního života, našich impulsů vůle jako něco, co zcela přesahuje viditelné.

Když nyní spojíme úvodní otázku, zda má obyčejný člověk záchytný bod pro existenci vyšších světů s těmito třemi články—pro člověka zvláštními impulsy, potom musíme vzít v úvahu snový život, jaký má vztah ke třem duševním elementům: myšlenkovému impulsu, citovému hnutí a volnímu impulsu. Tyto články duševního života můžeme zřetelně rozlišovat: náš život představ, život našich citových hnutí a naše volní impulsy. Když začneme přemýšlet o našem duševním životě, můžeme rozlišovat tyto jednotlivé články našeho duševního života v zevním bytí.

Nejprve vezmeme život představ. Tento život představ probíhá po celý den, nejsme-li právě bezmyšlenkovití. Během celého dne máme představy, a jsme-li večer unaveni, potom se tyto představy nejprve zakalují. Je to, jako by se proměnily v jakousi mlhu. Toto stále slábne a nakonec zcela zmizí; potom můžeme usnout. Tento život představ na fyzické úrovni trvá tedy od procitnutí až do usnutí a jako takový mizí s okamžikem usnutí. Člověk si nemůže představit, že když skutečně spí - tedy ne snad jasnovidné - že by snad mohl stejným způsobem ve svém myšlenkovém životě pokračovat. Život myšlenek anebo život představ, který nás naplňuje od procitnutí až do usnutí, musí uhasnout, a teprve potom můžeme usnout.

Člověk si však musí říci: Představy, které má, a které ve dne na něho kladly přílišné požadavky a které má vždy, jestliže pouze neciví do prázdna, nejsou překážkou pro usnutí. Že tomu tak je, vidíme nejlépe, oddáváme-li se před usnutím obzvláště živým představám, např. čtení těžké knihy. Když jsme mysleli zvláště intenzivně, usneme nejlépe; a jestliže nemůžeme usnout, potom je dobře, když si vezmeme knihu, nebo se něčím zaměstnááme, přičemž musíme namáhavě přemýšlet. Třeba studujeme knihu o matematice a to nám pomůže, abychom usnuli. Avšak nic takového, co nás hlouběji zajímá, jako román, který obsahuje mnohé, co vzbuzuje náš zájem. Zde vystupují naše citová hnutí; život našich citových hnutí je něco, co nám brání, abychom usnuli. Ulehne-li s živě rozrušenou myslí, víme-li, že jsme něco na svoji duši uvalili, nebo když myslíme na obzvláštní radost, která se

ještě nevyžila, potom se velmi často převalujeme na našem loži a nemůžeme usnout. Zatímco tedy představy, neprovázené citovými hnutími, nás znavují, takže snadno usínáme, brání nám právě to, co naši duši velmi silně rozrušuje, abychom mohli usnout. U nich není možné navodit oddělení, které je nutné, jestliže se chceme dostat do stavu spánku. Z toho již můžeme poznat, že život našich citových hnutí se chová k našemu celému bytí jinak než život našich představ.

Chceme-li pozorovat skutečný rozdíl, pak ovšem musíme vzít ohled ještě na něco jiného, totiž na naše sny. Vždyť zpočátku si můžeme myslet, když na nás působí pestrý život snů, že to jsou představy, které za spánku pokračují ve sván bytí. Jestliže to však zkoumáme zcela přesně, zpozorujeme, že náš život představ nepokračuje v našich snech. To, co je způsobivé, aby to naše duše unavilo, nepokračuje ve snech. Děje se to pouze tehdy, když naše představy jsou spojené se silným citovým hnutím. Jsou to citová hnutí, která vystupují ve snovém obraze. Abychom to poznali, musíme ovšem věci přesně zkoušet. Například: někdo má sen, že je opět mladý a prožívá to či ono. Hned nato se sen promění a přihodí se něco, co by ovšem vůbec nemusel prožít. Objeví se nějaká událost, která je jeho vzpomínce cizí, protože ji na fyzické úrovni nezažil. Výstupují zde ale známé osoby. Jak často se stane, že se ve snu vidíme zapleteni do jednání, v nichž jsme spolu s přáteli nebo známými, které jsme dlouho neviděli. Ale když zkoumáme přesně, musíme si říci, že v tom, co se vynořuje ve snu, jsou v pozadí citová hnutí. Možná, že ještě lneme k někdejšímu příteli, ještě jsme se od něho zcela neuvolnili. Ještě zde musí být nějaké citové hnutí, které s ním souvisí. Ve snu nevystupuje nic, co nesouvisí s citovými hnutími. Přesto zde musíme udělat určitý závěr, a to následující: Jestliže se ve snu nedostaví představy, které nám doporučuje naše bdělé denní vědomí, pak to dokazuje, že tyto představy nevcházejí do spánku. Když nám citová hnutí brání ve spánku, pak to dokazuje, že nás neopouštějí, že zde musí být, aby mohla vystupovat ve snech. Jsou to citová hnutí, která přitahují obrazy snění. Tkví to v tom, že citová hnutí souvisí mnohem hlouběji s vlastní bytostí člověka než život představ. Citová hnutí vnášíme také do spánku. Jsou tedy duševním článkem, který zůstává i po dobu spánku s námi spojen. V rozporu s obyčejnými představami jsou citová hnutí něčím, co vstupuje s námi do spánku, souvisí tedy s lidskou individualitou mnohem těsněji, mnohem intenzivněji než obyčejné myšlení, které není prostupováno citovým hnutím.

Jak je tomu s třetím duševním článkem, s impulsy vůle? Zde také můžeme uvést příklad. To všem mohou pozorovat pouze lidé, kteří dovedou poněkud jemněji pozorovat okamžik usnutí. Jestliže si člověk školením osvojil určitou schopnost sledovat tento okamžik, potom je toto pozorování velmi zajímavé. Nejprve se naše představy jeví jako zahalené mlhou. Zevní svět mizí a člověk má pocit, že jeho duševní bytost je rozšířena nad jeho tělesnost; už není vtěsnán

do hranic pokožky, nýbrž vlévá se do elementů kosmu. Velký, blažený pocit může být spojen s usínáním. Potom následuje okamžik, kdy se dostavuje určitá vzpomínka. Tu má pravděpodobně pouze málo lidí. Avšak tento okamžik můžeme vnímat, jsme-li vskutku pozorní. Potom vidíme dobré a také špatné impulsy vůle, které jsme měli, a je pozoruhodné, že člověk vůči dobrým impulsům vůle cítí, že to je něco, co souvisí se všemi zdravými volnými silami, co jej občerstvuje. A když se tak člověku stává před duší dobré volní impulsy před usnutím, cítí se o to svěžeji a plný života, a tím se často dostavuje pocit: Ach, kdyby tento okamžik mohl stále trvat! Kdyby tento okamžik mohl trvat věčně! Potom ještě vnímáme, jak je tělesnost opouštěna duševností; pak následuje šubnutí a usneme.

Nemusíme být jasnovidní, abychom toto zažili. Stačí, když pozorujeme duševní život. Z toho vyplývá něco velice důležitého. Naše volní impulsy působí před usnutím a cítíme je jako něco, co nás oplodňuje. Cítíme mimořádné posílení. Vůči pouhým citovým hnutím bychom museli říci, že souvisí těsněji než naše obyčejné myšlení, naše obyčejné představování s naší individualitou. A nyní musíme pohovořit o tom, co jsou naše volní impulsy. Nejsou pouze tím, co u nás zůstává po dobu spánku, co se v nás stává posilou našeho života. Život našich volních impulsů souvisí s naším životem ještě mnohem těsněji než naše citová hnutí. A kdo častěji pozoruje okamžik usnutí, pocítí v něm, že když nemůže zpětně pohlížet na žádné dobré volní impulsy po dobu dne, působí to tak, jako by v něm bylo umrtvováno něco z toho, co vstupuje do stavu spánku. Volní impulsy souvisejí tedy se zdravím a nemocí, s naší životní silou.

Myšlenky nemůžeme vidět. Růžový keř vidíme nejprve obyčejnými prostředky fyzického vnímání. Když se ale člověk otočí nebo odejde, potom obraz předmětu zůstává v něm. Předmět nevidí, ale může si ho představit. V našem životě myšlenek je tedy něco nadsmyslového. Naše citová hnutí jsou ještě více něčím nadsmyslovým; naše volní impulsy se sice přeměňují v činy, přesto ale jsou něčím nadsmyslovým. Zároveň ale také víme, vezmeme-li v úvahu všechno, co jsme nyní řekli, že náš život myšlenek, který není prostupován našimi volnými impulsy, souvisí s námi nejméně těsně. Nyní bychom si mohli myslet, že to, co jsme právě řekli, dá se přece vyvrátit tím, že následujícího dne nám představy z předešlého dne zase vystupují před duší, že si na ně můžeme vzpomenout. Ano, musíme si na ně vzpomenout. Musíme si nadsmyslovým způsobem uvádět naše představy do paměti.

S naším citovým hnutím je to už jiné; to s námi souvisí jinak. Když uléháme s lítostí, potom můžeme na druhý den cítit, že procitneme s tupostí v hlavě nebo podobně. Když jsme prožívali lítost, pak ji pocítíme příští den na svém těle jako slabost, tíhu a malátnost; radost prožíváme jako sílu a povzbuzení. Potom si nemusíme nejprve vzpomínat na radost a lítost, přemýšlet o nich; cítíme je na těle. Nemusíme si vzpomínat na to, co bylo: Je to zde, šlo to s-námi do spánku a žilo to s námi. Naše citová hnutí jsou s naší věčností těsněji, úžeji spojena než naše myšlenky.

Kdo aleje schopen pozorovat své volní impulsy, cítí, že prostě jsou zase zde. Jsou zde stále. Může se stát, že v okamžiku procitnutí zpozorujeme v určitém smyslu bezprostředně zase to, co jsme předešlého dne pocítili jako radost ze života vlivem našich dobrých morálních impulsů. Opravdu nic nás nečiní tak čilými jako to, co jsme minulý den nechali prostupovat naše duše jako dobrými volními impulsy. Můžeme tudíž říci, že s naším bytím nejtěsněji souvisí to, čemu říkáme naše volní impulsy.

Tři duševní články se tedy liší. A pochopíme, přihlédneme-li k těmto rozdílnostem, že okultní věda může s jistým právem mluvit o tom, že naše myšlenky, které jsou přece nadmyslové povahy, mají vztah k nadmyslovému světu. Vlivem našich citových hnutí souvisejí s jiným nadmyslovým světem a vlivem našich volních impulsů ještě s dalším nadmyslovým světem, který souvisí ještě úžeji s naší vlastní bytostí. A proto řekneme: Když vnímáme zevně - smyslově, potom můžeme vnímat všechno, co je ve fyzickém světě. Když máme představy, jsou tyto představy, náš život myšlenek, ve vztahu k astrálnímu světu. Naše citová hnutí nás spojují s tím, co nazýváme nebeským světem, dolním dévachanem, a svět mravních impulsů nás spojuje s horním dévachanem, světem rozumu. Tak je člověk spojen se třemi světy prostřednictvím myšlenek, citové oblasti a volních impulsů. A pokud člověk přísluší k astrálnímu světu, může své myšlenky vnášet do astrálního světa a do dévachanického světa svá citová hnutí. Do vyššího nebeského světa může vnášet všechno, co má ve své duši jako volní impulsy.

Pozorujeme-li věci takto, vidíme, že okultní věda má pravdu, jestliže mluví o třech světech. Abereme-li toto v úvahu, budeme ještě zcela jinak pohlížet na svět mravnosti, protože vlivem světa dobrých volních impulsů jsme ve vztahu k nejvyššímu ze tří světů, do nichž lidská bytost zprvu dosahuje.

Náš obvyklý život myšlenek dosahuje jen až do astrálního světa. Necht' jsou myšlenky sebeduchaplnější; myšlenky, které nejsou nesené citovým hnutím, nepronikají dále než do astrálního světa a nemají pro jiné světy žádný význam. Tak pochopíte, proč se o zevní vědě hovoří jako suché a střízlivé. Žádný člověk nemůže myšlenkami, které nejsou prostoupeny citovým hnutím, vypovídat něco o jiných světech než o světě astrálním. Za běžných okolností probíhá myšlení vědeckého badatele, chemika, matematika bez jakéhokoli

citového hnutí. To neproniká dále pod povrch. Ano, vědecké bádání přímo požaduje, aby takovým způsobem pokračovalo, a proto nepronikne dále než do astrálního světa.

Teprve když se spojí nadšení nebo odpor s myšlenkou bádání, potom se k myšlence přidá to, co je nutné, aby dospělo do světa dévachanu. Teprve když se do myšlenek, do představ dostanou citová hnutí, pocítujeme- li jedno jako dobré, druhé jako zlé, spojujeme s myšlenkou to, co tyto myšlenky vnášejí do nebeského světa. Teprve potom můžeme nahlížet do hlubších tajemství bytí. Když chceme něco pochopit z dévachanického světa, nepomohou nám žádné teorie. Pomůže nám pouze to, když můžeme s myšlenkou spojit citová hnutí. Myšlení nás spojí jen s astrální světem. Když například geometr pochopí poměry trojúhelníku, pomůže mu to pouze do astrálna, ale když pochopí a použije trojúhelníku jako symbolu, v němž spočívá podíl člověka na třech světech, jeho trojčlennost a tak dále, pomůže mu to výš. Kdo vidí v symbolech výraz duševní síly, kdo toto vepíše do své mysli, kdo cítí při všem, co jinak pouze ví, ten uvádí své myšlenky do spojení s dévachanem. Proto musíme při meditování to, co je nám podáváno, procítovat, neboť tím se dostáváme do vztahu k dévachanickému světu. Obyčejná věda bez citu může tedy, i když je sebevíce prozíravá, člověka spojovat pouze s astrálním světem.

Naproti tomu umění, hudba, malířství a tak dále vede člověka do dolního dévachanu. Proti tomu by se dalo namítnout: Jestliže citová hnutí vedou do dolního dévachanu, potom by to pudy, žádosti a instinkty uskutečňovaly také. Pravda, to činí. Jenže to pouze dokazuje, že jsme s našimi city těsněji spojeni než s našimi myšlenkami. Naše sympatie mohou také souviset s naší nižší přirozeností; našimi pudy a instinkty je také probouzen citový život; a to vede do nižšího dévachanu. Zatímco to, co vlastníme jako nesprávné myšlenky, zpracováváme v kámalóce, prochází to, co jsme vyvinuli až do citových hnutí, s námi až do dévachanického světa, takže se obráží v naší karmě. Vlivem našeho citového života, pokud může mít tyto dvě stránky, pozvedáme se do dévachanického světa, nebo jej zraňujeme.

Naproti tomu vlivem našich volných impulsů, které jsou nemorální nebo morální, jsme buď ve správné souvislosti s vyšším světem, nebo jej zraňujeme; a to musíme vyrovnat v karmě. Jestliže je nějaký člověk tak špatný a zpustlý, že svými špatnými impulsy zjednává takové spojení s horním světem, že jej celkově zraňuje, potom je vyvržen. Přesto impuls musí vycházet z horního světa. Celý význam morálního života nám vzejde z jeho velikosti, díváme-li se na věc takto.

Ze světů, se kterými člověk tak těsně souvisí vlivem trojnosti své duševní přirozenosti a také vlivem své typické přirozenosti, vycházejí ony síly, které mohou člověka provázet světem. To znamená, díváme-li se na předmět fyzického světa - že k tomu může dojít pouze tím, že máme oči, abychom jej viděli. Tak je člověk spojen s fyzickým světem. Tím, že vyvíjí svůj myšlenkový svět s astrálními, tím, že vyvíjí svou citovou oblast s devachanickým a působením své mravnosti s horním devachanickým světem.

Člověk má vztahy ke čtyřem světům. To ale neznamená nic jiného, než že má vztahy k bytostem těchto světů. Z tohoto hlediska je zajímavé pozorovat vývoj lidstva, podívat se do minulosti, přítomnosti a nejbližší budoucnosti.

Ze světů, které jsme uvedli, vycházejí síly, jež vnikají do našeho života. Nejdříve upozorujeme, že v údobí, které je za námi, lidé byli převážně odkázáni na schopnost nechat se ovlivňovat fyzickým světem, dostávat impulsy z fyzického světa. To je za námi jako řecko-latinský věk. V tomto věku působil Kristus na Zemi ve fyzickém těle. Protože člověk byl zde na Zemi především uzpůsoben k tomu, aby do něho působily síly, které spočívají ve fyzickém světě, musel se Kristus objevit na fyzické úrovni.

Nyní žijeme ve věku, v němž se především vyvíjí myšlení, v němž člověk dostává své impulsy z myšlenkového světa, z astrálního světa. To se projevuje už v zevních dějinách. Sotva můžeme hovořit o filosofech předkřesťanské doby, maximálně o přípravě myšlení v předkřesťanské době. Dějiny filosofie tedy začínají Thaletem. Teprve po řecko-latinském věku se dostavuje vědecké myšlení. Intelektuální myšlení se vyskytuje teprve kolem 15. století. Proto ten velký pokrok přírodních věd; každé citové hnutí je vyloučeno z myslitelské práce. A věda v našem věku je zvláště oblíbená proto, že myšlení v ní neprostupují citová hnutí. Naše věda je bez citu a záchranu hledá v tom jak nic nepocítovat. Běda tomu, kdo by při laboratorním pokusu chtěl něco pocítovat. Nejcharakterističtější pro náš věk je- spojovat člověka s astrální úrovní.

Následující věk, který bude následovat po našem, bude již duchovnějším. Tam již budou u vědy promlouvat pocity. Jestliže potom někdo bude chtít udělat zkoušku a být připuštěn k vědě, potom bude nutné, aby mohl vnímat světlo, které stojí za vším, duchovní svět, který dává všemu vzniknout. Hodnota zkoušky, vědecké práce bude spočívat v tom, že člověk může při zkoušce vyvíjet dostatečné citové hnutí; jinak při zkoušce propadne. Budeme moci sebevíce vědět; jestliže však nebudeme mít správné pocity, nelze podstoupit zkoušku. Zní to sice velmi zvláště, ale přece tomu bude tak, že stůl v laboratoři bude povýšen na oltář, u kterého bude zkouška člověka spočívat v tom, že při rozložení vody ve vodík a kyslík budou vyvíjeny city odpovídající tomu, co pociťují bohové, když se toto děje. Zde člověk vlivem těsné souvislosti s nižším dévachánem bude dostávat své impulsy.

A potom bude následovat období, které bude poslední před příštím velkou pozemskou katastrofou, kdy člověk vlivem svých volných impulsů bude ve spojení s vyšším světem, kdy na Zemi bude platit to, co je mravní. Zde nebude stát na prvním místě ani dovednost, ani intelekt, ani cit, nýbrž volní impulsy. Nebude rozhodující dovednost, nýbrž mravní kvalita člověka. Proto lidstvo, když dospěje k tomuto bodu, dosáhne mravního věku tím, že bude mít zvláštní vztah k vyššímu dévachanickému světu.

Bude tomu tak, že během vývoje budou procítat v člověku stále více síly lásky, z nichž bude moci čerpat své poznatky, popudy a projevy činnosti.

Zatímco lidé dříve, když Kristus sestoupil na Zem ve fyzickém těle, nemohli ho vnímat jinak než ve fyzickém těle, v naší době skutečně procítají síly, které nebudou Krista šířit v jeho fyzickém těle, nýbrž v étemé podobě, která bude existovat na astrální úrovni. Tak již v našem století, počínaje třicátými lety, až do poloviny století stále větší počet lidí bude vnímat Krista v étemé podobě. To bude velký pokrok vůči dřívějším dobám, kdy lidé nebyli ještě zralí takto zříti. Tím je také míněno, když se říká: Kristus se zjeví v oblacích. Tím se myslí, že se zjeví jako étemá postava na astrální úrovni. Je však nutno zdůraznit, že v této době může být zřen jedině v étemém těle. Ten, kdo by věřil, že se Kristus znovu objeví ve fyzické podobě, zapomíná na pokrok lidských sil. Je to chyba, když se věří, že událost jako objevení se Krista by se mohla opakovat stejným způsobem, jako se to stalo již jednou.

Příští událostí bude tedy to, že lidé uzří Krista na astrální úrovni v étemé podobě a ti, kteří potom budou žít na fyzické úrovni a přijmou nauky duchovní vědy, budou jej vnímat, stejně jako ti, kteří v té době už žít nebudou, kteří se ale připravovali pomocí duchovně-vědecké práce, i ti ho potom uzří v étemé podobě mezi svou smrtí a novým zrozením. Budou ale také lidé, kteří už nedokáží zříti Krista v étemém těle. Ti, kteří odmítali duchovní vědu, nebudou ho vnímat; budou muset čekat až do příštího vtělení, po tu dobu se potom

budou moci věnovat duchovnímu poznání a připravovat se, aby to, co se zde dostavuje, mohli chápat. Potom nebude záležet na tom, zda studovali či nestudovali právě duchovní vědu, když žili na fyzické úrovni. Jenže zjevení Krista bude pro ně potom výčitkou, utrpením. Zatímco ti, kteří usilovali o duchovní poznání v minulé inkarnaci, budou rozumět tomu, co uvidí.

Potom nastane údobí, kdy v člověku procitnou ještě vyšší síly. Bude to doba, kdy se Kristus zjeví ještě vyšším způsobem v astrální podobě v nižším dévachanu. A posledním obdobím impulsů bude to, kdy lidé, kteří prošli jinými stupni, uvidí Krista v jeho slávě jako podobu nejvyššího, Já“, jako vlastní „duchovní já“, jako velkého učitele lidského vývoje v horním dévachanu.

Následkem toho se v řecko-latinské době zjevuje Kristus na fyzické úrovni, v našem věku jako étemá postava na astrální úrovni, v následujícím věku jako astrální postava na úrovni nižšího dévachanu a ve věku mravnosti jako pravzor velkého „Já“.

Nyní se můžeme otázat: „JK čemu je zde vlastně duchovní věda? Aby zde mohl být dostatečně velký počet lidí, kteří jsou připraveni, když tyto události nastanou. Duchovní věda pracuje již nyní na tom, aby se lidé správně spojili s vyššími světy, aby lidé správným způsobem vstupovali do étemě-astrálního prvku, do esteticko-dévachanického prvku, do mravně- dévachanického prvku. V našem věku je duchovně-vědecké hnutí tím, které výhradně míří k tomu, aby se člověk ve svých mravních impulsech mohl uvádět do správného vztahu ke Kristu.

Příští tři tisíciletí budou věnována tomu, aby zjevení Krista v étemém světě bylo vnímatelné. Pouze těm, kteří mají zcela materialistické cítění, to bude nepřístupné. Materialistické myšlení může být takové, že se buď uznává pouze hmota a všechno duchovní se popírá, nebo takové, že se duchovno stahuje do hmoty. Jsme materialističtí i tím, že duchovní se uznává jedině v materialistickém šatě. Jsou i theosofové, kteří jsou materialisté. To jsou ti, kteří věří, že lidstvo je odsouzeno k tomu - vidět Krista ve fyzické podobě. Nejsme anthroposofové proto, že nejsme materialisté, nýbrž proto, že uznáváme, že existují vyšší světy i poté, když je nemůžeme vnímat ve smyslovém projevu; nýbrž musíme se k nim vyvíjet vzhůru, abychom je vnímali.

Když si toto všechno promítneme před duši, pak můžeme říci: Kristus je původním mravním impulsem, který lidstvo prostupuje mravní silou. Kristův impuls je silou a životem, mravní silou, která prostupuje člověka. Ale tuto mravní sílu musíme pochopit. Právě pro naši dobu je nutné, aby byl Kristus zvěstován. Tudíž i anthroposofie má za úkol zvěstovat Krista v étemé podobě.

Dříve než se objevil Kristus na Zemi prostřednictvím mystéria na Golgotě, byla také připravována nauka o Kristu. I tehdy byl ohlašován typický Kristus. Byl to hlavně Ješu ben Pandira sto let před Kristem, který byl jeho předchůdcem a zvěstovatelem. Také on měl jméno Ježíš; na rozdíl od Krista Ježíše se jmenoval Ježíš ben Pandira, syn Pandirův. Abychom toto věděli, nemusíme být jasnovidci, neboť to stojí v rabínských spisech. Tato skutečnost byla často příčinou, že byl zaměňován s Kristem Ježíšem. Ješu ben Pandira byl nejprve ukamenován a potom pověšen na břevna kříže. Ježíš z Nazaretu byl skutečně nejprve ukřižován.

Kdo byl tento Ješu ben Pandira? Je to velká individualita, která od Buddhových dob - tedy šest set let před naším letopočtem - téměř v každém století byla jednou vtělena, aby přispěla k lidskému pokroku. Abychom mu porozuměli, musíme se vrátit až k bytosti Buddhově. Víme přece, že Buddha žil jako královský syn rodu Sakja pět a půl století před naším letopočtem. Individualita, která se tehdy stala buddhou, nemohla být předtím také buddhou. Buddha, onen královský syn, který lidstvu přinesl nauku o soucitu, se tehdy nenarodil jako buddha. Neboť se nejedná o individualitu, nýbrž o hodnost. Onen Buddha se narodil jako bódhisattva a byl povýšen na buddhu v devětadvaceti letech svého života, když byl pohroužen do meditace pod stromem bódhi a nauku o soucitu snesl dolů z duchovních výšin do fyzického světa. Bódhisattvou byl předtím, tedy také ve své minulé inkarnaci; potom se stal buddhou. Ale nyní je tomu tak, že místo bódhisattvy, tj. místo učitele lidstva ve fyzické podobě, pro určitou dobu se uvolnilo a zase muselo být obsazeno. Když se bódhisattva, který se zde vtělil, ve svých devětadvaceti letech stal buddhou, hodnost bódhisattvy se ihned přenesla na jinou individualitu. Mluvíme tedy o následovníkovi bódhisattvy, který zde vystoupil k hodnosti buddhy. Bódhisattva - následovník Gautama Buddha - se stal onou individualitou, která se sto let před Kristem, když byl vtělen Ješu ben Pandira, stala zvěstovatelem Krista ve fyzickém těle.

Nyní je bódhisattvou lidstva. Až jednou, po třech tisíciletích počítáno ode dneška, bude pozvednut na buddhu. Bude tedy potřebovat právě pět tisíc let, aby se z bódhisattvy stal buddhou. On, který byl téměř každých sto roků jednou vtělen, je také i nyní vtělen a bude skutečným zvěstovatelem Krista v étemém rouchu, jako tehdy předem zvěstoval Krista jako fyzického Krista. A mnozí z nás sami ještě prožijí, že ve třicátých letech se vyskytnou lidé - a později v průběhu tohoto století jich bude stále přibývat - kteří uzří Krista v étemé podobě. Aby se toto připravovalo, k tomu zde slouží duchovní věda. A každý, kdo spolupracuje na duchovní-vědeckém díle, pomáhá při této přípravě.

Způsob, jakým lidstvo vyučují vůdcové, především ale jeden bódhisattva, který se stane buddhou Maitrėjou, se v časových údobích velmi mění. Tak, jak se učí duchovní vědě dnes, nemohlo se učit v řecko- latinské době; tehdy by

tomu nikdo nerozuměl. Tehdy musela Krištova bytost fyzicky viditelně předem prožít cíl vývoje; pouze tak mohl tehdy působit Kristus.

Duchovní bádání rozšiřuje tuto nauku stále více mezi lidmi. Stále více budou lidé chápat Kristův impuls, až do nich vstoupí sám Kristus. Dnes bude možné prostřednictvím hrtanu v pojmech a představách, myšlením, porozumět cíli a působit na duše v dobrém smyslu, aby se roznítily a nadchly pro estetické a mravní ideály. Dnešní slovní řeč bude v následujících časových etapách vystřídána daleko mohutnějšími impulsy povzbuzení, než jak je to dnes možné samotnou řečí. Potom bude řeč způsobovat, že v ní, v samotném slovu spočívají síly, které citová hnutí přenášejí od duše k duši, od mistra k žákovi, od bódhisattvy ke všem, kteří se od něho neodvracejí. Řeč bude potom moci být nositelem estetických citových hnutí. Ale k tomu patří počátek nové doby. V naší době by ani samotný bódhisattva nemohl vykonávat takové působení pomocí hrtanu, jak to bude možné potom.

A v posledním období před velkou válkou všech proti všem tomu bude tak, že jak dnes je řeč nositelkou myšlenek a představ a později bude nositelkou citění, tak v posledním údobí bude od duše k duši přenášet mravnost, mravní volní impulsy. Dnes ještě nemůže slovo působit mravně. Taková slova nemůže náš hrtan, jak je dnes uzpůsoben, ještě vůbec vyloudit. Jednou však taková duchovní síla vyvinuta bude. Budou pronášena slova, se kterými člověk bude přijímat mravní sílu.

Tři tisíce let po Kristu stane se uvedený bódhisattva buddhou a potom se jeho nauka bude bezprostředně vylévat do lidstva. Bude to ten, kterého mudrci předvídali: buddha Maitréja, nositel dobra. Má za úkol připravovat lidi, aby pochopili pravý Kristův impuls. Má za úkol stále více zaměřovat zrak lidí na to, co můžeme milovat, na to, co můžeme jako teorii šířit a vlévat do mravního živlu, takže nakonec všechno, co člověk může prožívat jako myšlenky, vleje se do mravního prvku. Dnes je zcela možné, že někdo je velmi chytrý, ale nemorální. Kráčíme vstříc věku, v němž nebude možné, aby člověk byl současně moudrý a nemorální. Bude nemožné, aby ruku v ruce šly moudrost a nemorálnost.

Je nutno chápat to takto: Ti, kteří stáli stranou a odporovali vývoji, budou bojovníky, kteří budou bojovat proti všem. I ti, kteří dnes vyvíjejí nejvyšší inteligenci, nebudou mít, když se v následujících údobích nebudou dále vyvíjet v citu a mravnosti, ze své chytrosti žádný užitek. Vždyť v našem

věku se vyvíjí nejvyšší inteligence. V tom jsme na vrcholu. Kdo ale nyní bude vyvíjet inteligenci a následující vývoj promešká, ten se vlivem své inteligence sám zničí. Potom bude tato inteligence působit jako vnitřní oheň, který ho bude spalovat, sžírat, činit jej tak malým a slabým, že se stane hloupým. A nic nebude moci počít; oheň jej zničí v období, kdy mravní impulsy dosáhnou svého vrcholu. Zatímco předtím se člověk se svojí

amorální chytrostí mohl stát ještě velmi nebezpečný, potom bude neškodný. Zato ale duše bude mít stále více takových mravních sil, jaké si dnes člověk nedovede ani představit. Přijmout Kristův impuls patří k nejvyšší síle; stane se v nás silou a životem.

Vidíte tedy, že duchovní věda má za úkol již nyní pěstovat zárodky budoucího vývoje lidstva. Ovšem musí se brát i v duchovní vědě zřetel na to, co se musí vzít v potaz v celém světovém vzdělání. Může dojít k omylům; * i ten, kdo ještě nemůže proniknout do vyšších světů, může přesně zkoumat a vidět, zda tu nebo tam se hlásá to, co je správné; zde se musí jednotlivosti shodovat. Sledujte to, co se hlásá, všechny jednotlivé údaje, které se sbírají o vývoji člověka, jednotlivé fáze zjevem Krista a tak dále, a uvidíte, že věci se vzájemně nesou. To je důkaz pravdy, který může mít i takový člověk, který ještě nevidí do vyšších světů. Můžeme být zcela klidní; Pro toho, kdo se tím chce zabývat, bude nauka o Kristu, který se opět zjeví v duchu, jedině správná.

Rudolf Steiner